BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING MUSTAQIL O‘QISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHDA O‘QITUVCHINING PEDAGOGIK MAHORATI

Xojimurotova Zilola Muhiddin qizi
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantirish muammolari va bu jarayonda o‘qituvchi pedagogik mahoratining o‘rni yoritilgan. Maqolada boshlang‘ich sinf yoshidagi o‘quvchilarning mustaqil mutolaaga bo‘lgan qiziqishini oshirish, dars va darsdan tashqari jarayonlarda qo‘llaniladigan innovatsion metodlar hamda ta’limiy o‘yinlar tahlil qilinadi. Shuningdek, o‘quvchilarning ongli o‘qish malakasini rivojlantirishda o‘qituvchi va ota-onalar hamkorligini tashkil etish bo‘yicha metodik tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, mustaqil o‘qish, pedagogik mahorat, motivatsiya, innovatsion metodlar, kitobxonlik madaniyati, individual yondashuv, ongli mutolaa.

Аннотация:В данной статье рассматриваются проблемы формирования навыков самостоятельного чтения у учащихся начальных классов и роль педагогического мастерства учителя в этом процессе. В статье анализируются инновационные методы и обучающие игры, используемые на уроках и во внеурочной деятельности для повышения интереса младших школьников к самостоятельному чтению. Также представлены методические рекомендации по организации сотрудничества учителей и родителей в развитии навыков осознанного чтения у учащихся.

Ключевые слова: начальные классы, самостоятельное чтение, педагогическое мастерство, мотивация, инновационные методы, культура чтения, индивидуальный подход, осознанное чтение.

Abstract: This article examines the problems of developing independent reading skills in primary school students and the role of the teacher's pedagogical skill in this process. The article analyzes innovative methods and educational games used in lessons and extracurricular activities to increase the interest of primary school age students in independent reading. Methodological recommendations are also provided for organizing cooperation between teachers and parents in developing students' conscious reading skills.

Keywords: primary school, independent reading, pedagogical skill, motivation, innovative methods, reading culture, individual approach, conscious reading.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mustaqil o‘qish ko‘nikmasini shakllantirish jarayoni ta’lim tizimidagi eng muhim va dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu murakkab jarayonning muvaffaqiyati bevosita o‘qituvchining yuksak pedagogik mahorati, metodik tayyorgarligi va kasbiy kompetensiyasiga bog‘liqdir. Pedagogik mahorat dars samaradorligini oshirish bilan birga kichik maktab yoshidagi bolalarda mutolaaga nisbatan ijobiy motivatsiyani uyg‘otishni ta’minlaydi. O‘qituvchi har bir darsda o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda yondashishi lozim. Mustaqil o‘qish ko‘nikmasi faqat matnni mexanik tarzda o‘qib chiqish emas, balki uning mazmun-mohiyatini chuqur anglashni anglatadi. Bola o‘qiyotgan matnini ongli ravishda tushunsa va undagi voqealar rivojiga shaxsiy munosabat bildira olsa, unda mustaqillik shakllanadi. O‘qituvchining dars jarayonida qo‘llaydigan interfaol metodlari o‘quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantirishga xizmat qiladi. Ilg‘or pedagogik texnologiyalar va didaktik o‘yinlar orqali bolalarning kitobga bo‘lgan qiziqishi muttasil ravishda rag‘batlantirib boriladi. Dars boshida qo‘llaniladigan qiziqarli muammoli vaziyatlar o‘quvchini matnni diqqat bilan oxirigacha o‘qishga undaydi. Shuningdek, matn ustida ishlash jarayonida o‘qituvchi o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini yuksaltirishga alohida e’tibor qaratishi zarur. Matndagi notanish so‘zlarning ma’nosini o‘quvchilar tomonidan mustaqil ravishda lug‘at yordamida topilishini tashkil etish yaxshi samara beradi. O‘qituvchining nutq madaniyati va uning matnni ifodali o‘qib berishi o‘quvchilar uchun o‘ziga xos namunaviy andoza vazifasini o‘taydi.

Kichik maktab yoshidagi bolalar taqlidchan bo‘lganligi sababli o‘qituvchining mutolaaga bo‘lgan munosabati ularga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir ko‘rsatadi. Har bir darsda individual yondashuv tamoyillariga amal qilish va o‘qish darajasi past o‘quvchilar bilan alohida ishlash pedagogik mahoratning muhim mezonidir. O‘quvchini o‘qish tezligi yoki xatolari uchun jazolash emas, balki uning kichik muvaffaqiyatini ham o‘z vaqtida rag‘batlantirish lozim. Ijobiy motivatsiya va sinfdagi samimiy psixologik muhit o‘quvchining o‘z kuchiga bo‘lgan ishonchini sezilarli darajada orttiradi. Zamonaviy multimedia vositalari va vizual ko‘rgazmalardan o‘rinli foydalanish matnning mazmunini vizual tasavvur qilishga yordam beradi. Rasm va tasvirlar asosida kichik hikoyalar tuzdirish orqali o‘quvchilarning og‘zaki nutqi va ijodiy tafakkuri rivojlanadi. Mustaqil o‘qish malakasi faqat dars soatlari doirasida cheklanib qolmasdan, sinfdan tashqari va maktabdan tashqari jarayonlarda ham davom etishi shart. O‘qituvchi sinfdan tashqari o‘qish darslari uchun o‘quvchilarning yoshiga mos va axloqiy tarbiyaviy ahamiyatga ega adabiyotlarni sinchiklab tanlaydi. Bolalar jurnallari va gazetalari bilan ishlash orqali o‘quvchilarning dunyoqarashi kengayadi va axborotni mustaqil izlash ko‘nikmasi oshadi. Har haftada o‘qilgan kitoblar bo‘yicha o‘tkaziladigan kichik munozaralar sinfda o‘zaro fikr almashish madaniyatini yuksaltiradi. O‘quvchilar o‘qigan asarlari qahramonlarining ijobiy va salbiy hislatlarini mustaqil ravishda tahlil qilishni o‘rganadilar. Bunday tahliliy jarayonlar bolaning nafaqat intellektual salohiyatini, balki uning ma’naviy-axloqiy dunyosini ham shakllantiradi.

Kitobxonlik faoliyatini tizimli tashkil etish maqsadida o‘qituvchi ota-onalar bilan mustahkam aloqa o‘rnatishi talab etiladi. Oilada kitob o‘qish an’analarini qo‘llab-

quvvatlash va farzandiga shaxsiy namuna koʻrsatish borasida ota-onalarga pedagogik tavsiyalar beriladi. Uyda tashkil etiladigan oʻn daqiqalik oilaviy mutolaa soatlari bolaning kitobga boʻlgan muhabbatini yanada mustahkamlaydi. Maktab va oila hamkorligi oʻquvchining mustaqil mutolaa bilan muntazam shugʻullanishiga imkoniyat yaratadi. Oʻqituvchi pedagogik mahorati orqali darsni quruq ma'ruzadan jonli muloqot va ijodiy izlanish maydoniga aylantira olishi kerak. Bolalarni matndagi asosiy gʻoya va xulosalarni oʻzlari mustaqil ravishda ajratib olishga oʻrgatish muhim sanaladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlangʻich sinf oʻquvchilarida mustaqil oʻqish koʻnikmasini shakllantirish uzoq vaqt talab etadigan tizimli pedagogik jarayon boʻlib, uning muvaffaqiyati bevosita oʻqituvchining yuksak pedagogik mahorati hamda zamonaviy metodik tayyorgarligiga tayanadi. Kichik maktab yoshidagi bolalarda kitobxonlik madaniyatini yuksaltirish shunchaki mexanik oʻqish tezligini oshirish emas, balki matn mazmunini ongli tushunish, tahlil qilish va undan shaxsiy xulosalar chiqara olish malakasini shakllantirish demakdir. Oʻqituvchi oʻz mahorati orqali dars jarayonida innovatsion texnologiyalar, didaktik oʻyinlar va muammoli vaziyatlardan unumli foydalansa, oʻquvchilarda ichki motivatsiya va mutolaaga boʻlgan barqaror ehtiyoj tabiiy ravishda yuzaga keladi. Shu bilan birga, bu jarayonda maktab va oila hamkorligini toʻgʻri yoʻlga qoʻyish, ota-onalarga uslubiy tavsiyalar berish orqali uyda ham kitobxonlik muhitini yaratish kutilgan samarani beradi. Zero, boshlangʻich sinfda poydevori mustahkam qoʻyilgan mustaqil oʻqish koʻnikmasi oʻquvchining kelajakda boshqa fanlarni ham oson oʻzlashtirishiga hamda mustaqil fikrlovchi, komil shaxs boʻlib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Abdullayeva, Q. A. (2019). Boshlangʻich sinflarda oʻqish darslarini tashkil etish metodikasi. Toshkent: Oʻqituvchi.

2. Azizxoʻjayeva, N. N. (2018). Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. Toshkent: TDPU.

3. Gʻafforova, T. (2021). Boshlangʻich sinflarda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Tafakkur.

4. Matchonov, S. (2020). Boshlangʻich sinf oʻqish darslari va ularni tahlil qilish asoslari. Fargʻona: Klasika.

5. Mavlonova, R., & Vohidova, N. (2017). Pedagogik mahorat: Oʻquv qoʻllanma. Toshkent: Fan va texnologiyalar.

6. Mirzayeva, M. S. (2022). Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda mutolaa madaniyatini shakllantirish muammolari. Samarqand: SamDU nashriyoti.